

Miljöavdelningen informerar

Februari 2017

Till dig som ska ta bort färg från din båt

Båtbottenfärger kan innebära utsläpp av giftiga ämnen till kustnära vatten där det finns känsliga vattenlevande organismer. På båtar i Mälaren får endast alternativa metoder eller biocidfria färger användas. Du behöver därför sanera din båt om du har målat den med biocidfärg. Här är några råd när du ska ta bort färg från din båt.

Var försiktig när du målar eller tar bort färg

Båtbottenfärger kan vara farliga för din hälsa och för miljön genom att de innehåller ämnen som metaller, organiska lösningsmedel och allergiframkallande ämnen. När du slipar och skrapar av färg från din båt bör du därför använda täckande klädsel, handskar och munskydd för att skydda den egna hälsan från slipdamm. Marken behöver också skyddas eftersom föroreningar som hamnar på marken inte alltid stannar där, utan kan spridas till vattenmiljön. Samla därför upp färgresterna som slipas av din båt genom att täcka marken under båten med t.ex. en presenning. Du kan också använda dig av slipmaskin med uppsamlingsbehållare. Slipdamm och färgrester är farligt avfall och ska samlas upp och lämnas till närmaste miljöstation, helst tillsammans med förpackningen. Vid ev. blästring är det viktigt att ett seriöst företag anlitas som tar hand om avfallet på ett korrekt sätt.

Alternativa sätt att slippa påväxt

Det finns flera alternativ till att använda båtbottnfärg för att slippa påväxt. Till exempel båtlyft, skrubba för hand, borsttvätt i vattnet (automatisk eller för hand), skrovduk m.m. Dessa metoder rekommenderas eftersom det idag inte finns några färger utan miljö- och hälsorisker.

Båtbottenfärg

Den enskilt största och mest allvarliga miljörisken kopplad till fritidsbåtsverksamhet är läckage av metaller och andra miljögifter från båtbottnfärger till mark, vatten och botten sediment. Många båtbottnfärger innehåller bekämpningsmedel (biocider) för att motverka påväxt av havstulpaner, musslor och alger på skrovet. Dessa ämnen är i många fall skadliga för vattenlevande organismer och för människor, och alltså inte bara för de organismer man vill bekämpa. De negativa

effekterna kan uppstå långt efter exponeringen, som utveckling av cancer och hormonell påverkan.

Bekämpningsmedel granskas av kemikalieinspektionen. Det innebär att kemikalieinspektionen gör en bedömning av vilka biocid innehållande båtbottnfärger som ska godkännas för försäljning. Färger godkända för användning på Västkusten får inte användas i Östersjön eftersom miljön här är extra känslig. Har du din båt i Mälaren, en annan insjö eller i Bottenviken? Då är inga biocid innehållande båtbottnfärger tillåtna, eftersom färger med bekämpningsmedel bara får användas i salt- och bräckvattenmiljöer. Att kemikalieinspektionen godkänner en färg betyder alltså att den INTE får användas i sötvatten.

Information om var en godkänd färg får användas ska framgå av den etikett som finns på färgburken eller genom information från försäljningsstället. I Mälaren får alltså endast färger som inte kräver godkännande användas (biocidfria färger). Sådana färger är vanligen märkta med exempelvis texten ”för insjöar”.

Båtuppläggningsplatser för fritidsbåtar

Flertalet undersökningar, både nationellt och lokalt, har visat att båtuppläggningsplatser för fritidsbåtar och dess omgivningar är starkt förorenade av ämnen kopplade till båtverksamhet. Det rör sig om höga halter av bland annat koppar, zink, TBT och PAH i både mark, vatten och sediment. Även undersökningar av biocidfärg på båtskrov, med hjälp av en så kallad XRF, visar på förekomst av förbjuden färg (TBT samt koppar, zink och bly på båtar i båtklubbar vid sötvatten).

Det är i samband med behandling, underhåll och sjösättning av nymålade båtar som de största utsläppen sker. En nymålade båt släpper färg i samband med sjösättningen. Marken förorenas vid behandling och underhåll av båtar, vilket på sikt

leder till miljöskada och stora saneringskostnader. Ansamlade biocider på båtuppläggningsplatsen kan också läcka till grundvatten och närmaste sjö.

Om du redan har båtbottnbehandling med bekämpningsmedel/biocidfärg på din båt

På marknaden finns idag så kallade spärrfärger (kallas även inkapslingsfärger). Spärrfärgernas funktion enligt tillverkarna är att kapsla in befintlig färg på båten och på så sätt förhindra läckage av biocider från underliggande lager färg. Det finns studier som visar att spärrfärger kan släppa igenom biocider från underliggande lager färg och att spärrfärgerna dessutom kan vara toxiska i sig. Eftersom det inte finns några tillåtna biocidfärger för Mälaren kommer kommunen ställa krav på att användningen av biocidfärg upphör och att båtarna görs skrovrena. Det innebär att du kommer behöva blästra eller slipa din båt ren från gammal bottenfärg.

Lagar och regler

Förbjudna båtbottnfärger

Båtbottnfärger innehållande ämnet tributyltenn (TBT) är förbjudna i Sverige sedan 1989 för alla fritidsbåtar, oavsett var de används. Höga halter TBT har uppmätts i sediment och mark och höga halter tenn (härörande från TBT) har också nyligen uppmätts på båtskrov i Stockholms län, vilket tyder på att gamla underliggande lager färg finns kvar på båtarna. Båtar som någon gång har målats med färger som innehåller TBT måste därför saneras då underliggande färglager kan läcka TBT. Det förekommer även båtar som är målade med blyhaltig färg. Blyföreningar är inte tillåtna i konsumentfärger, eftersom blyföreningar är klassade som CMR-ämnen (cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska ämnen). Färger innehållande bly får dock saluföras för yrkesmässig användning. Till exempel används blymönja i mycket begränsad omfattning som rostskydd för yrkesmässigt underhåll av historiska byggnader, vilket gör att färger innehållande bly finns tillgängliga i handeln.

Huvudsaklig förtöjningsplats

Kemikalieinspektionens beslut om godkännande av färger som innehåller biocider är kopplade till ett villkor om *huvudsaklig förtöjningsplats*.

Huvudsaklig förtöjningsplats avser den egna, fasta båtplats man har eller har hyreskontrakt för. Om båtägaren innehar flera platser inklusive plats i sötvatten blir platsen som ligger i sötvatten avgörande för om båten får vara målade med biocidfärg eller inte. Detta på grund av att det inte finns några godkända biocidfärger för sötvatten/insjöar. Att båten vistas utanför Mälaren regelbundet eller några veckor per år saknar betydelse. Påväxten på båtskrov i Mälaren är obefintlig och därmed finns det inget behov av användning av båtbottnfärger. För de båtar som också ligger perioder i Östersjön rekommenderas att använda sig av de alternativa metoder som finns för att undvika eller ta bort påväxt.

Gällande regelverk – Miljöbalken och regler för vattenskyddsområden

Parallellt med Kemikalieinspektionens beslut om godkännanden biocid innehållande båtbottnfärger gäller all den övriga miljölagstiftningen och inte minst reglerna om miljö kvalitetsnormer för vatten. Detta kan i enskilda fall leda till att en tillsynsmyndighet med stöd av gällande miljölagstiftning kan inskränka rätten att använda en färg trots att den är godkänd av Kemikalieinspektionen. Särskilt i grunda och slutna vikar eller i anslutning till badplatser kan det bli aktuellt med hårdare krav. Vattentäkter är extra känsliga för skadliga ämnen. Mälaren och ett antal små sjöar och områden där grundvatten används för vattentag är vattentäkter. Inom ett vattenskyddsområde finns bestämmelser för verksamheter och åtgärder som riskerar att

Har du frågor?

Kontakta kommunens miljöinspektörer telefon: 08-581 690 00.

Se även kommunens hemsida:

www.upplands-bro.se